

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА**

**Організація обліку грошових коштів та шляхи його вдосконалення
Кваліфікаційна робота (проект)**

на здобуття ступеня вищої освіти “магістр”

Виконав: студентка 2 курсу 12-231М групи
Спеціальності 071 Облік і оподаткування
Освітньо-професійної (наукової)
програми "Облік і оподаткування"
Маляренко Олександра Валеріївна

Керівник викладач Косякова Т.О.

Рецензент к.е.н., доцент Макаренко С.М.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ.....	5
1.1 Економічна сутність грошей та їх функції.....	5
1.2 Законодавчо – нормативне регулювання обліку грошових коштів.....	12
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА ПРАТ «ХЕРСОНСЬКИЙ ХЛІБОКОМБІНАТ».....	17
2.1 Організаційна характеристика підприємства та аналіз показників його діяльності.....	17
2.2 Відображення грошових коштів у звітності підприємства.....	22
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ.....	33
1.1 Облік грошових коштів.....	33
1.2 Документальне оформлення, первинний облік грошових коштів.....	40
ВИСНОВКИ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	54

ВСТУП

Актуальність теми. Основою ефективного функціонування сучасного підприємства є постійний періодичний рух грошових коштів. На практиці, перед господарюючими суб'єктами безперервно виникають проблеми стосовно організації контролю над оновленням та подальшим збереженням динаміки циклів загальної діяльності підприємства. Грошові кошти являються найбільш ліквідними активами та обмеженими ресурсами, і успіх праці підприємства багато в чому визначається здатністю використовувати і їх раціонально розподіляти, саме тому організація їх обліку являється досить важливим питанням під час контролю операцій пов'язаних з ними. Важливий пункт достовірної інформації про стан теперішнього руху грошових коштів на поточних рахунках у банках зумовлюється необхідністю надання усім користувачам повної та неупередженої інформації стосовно фінансового стану підприємства та результати його діяльності для прийняття вірних управлінських рішень. Проблеми обліку грошових коштів виникають як у теоретичній частині, так і в практичній, оскільки виникає багато різноманітних питань стосовно їх обліку. Наприклад, у звіті про рух грошових коштів до фінансових інвестицій не включають купівлю тих фінансових інвестицій, які визначаються еквівалентами грошових коштів.

Об'єктом дослідження є підприємство ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат».

Предметом бухгалтерського обліку грошових коштів являються процеси документального оформлення руху коштів в касі підприємства та на рахунках в банку, господарські операції пов'язані з надходженням і видатками грошових коштів і дослідження та аналіз шляхів вдосконалення організації обліку грошових коштів.

Метою дипломної роботи являється розкриття законодавчо - нормативного регулювання обліку грошових коштів і аналіз проблемних питань.

Відповідно до поставленої мети **завданнями** є:

Економічна сутність грошових коштів як об'єкта обліку;

Задачі обліку грошових коштів;

Нормативно-правова база обліку грошових коштів;

Документальне оформлення, первинний облік грошових коштів;

Аналітичний та синтетичний облік грошових коштів;

-Синтетичний та аналітичний облік грошових коштів;

Формування звітності за даними обліку грошових коштів і шляхи удосконалення обліку товарів.

Методи дослідження обрано відповідно до поставленої мети та завдань роботи із врахуванням об'єкта та предмету дослідження. В ході написання магістерської роботи застосовувалися загальнонаукові, філософські та спеціальні методи пізнання.

Практичне значення дослідження. Практична значимість роботи полягає в тому, що одержані в результаті дослідження висновки роботи можуть слугувати основою для подальшого наукового дослідження об'єкта обліку та економічної сутності грошових коштів. Сформульовані в роботі висновки можуть бути використані у навчальному процесі, при розробці навчальних курсів з обліку і оподаткування та при підготовці лекційного матеріалу. Окремі тези нашого дослідження можуть бути використані для підготовки до наукової конференції та написанні тез доповіді.

Структура дипломної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ

1.2 Економічна сутність грошей та їх функції

У кризовий період підприємства, кредитні установи та інші суб'єкти господарювання вступають у договірні відносини щодо використання коштів, що спричиняє підвищення ролі організації обліку цього об'єкта як необхідної умови для отримання достовірної інформації для прийняття обґрунтованих рішень, вибір надійних ділових партнерів. запобігання підвищеному ризику діяльності. Роль та важливість обліку грошових коштів особливо зросла в міру розширення міжнародних економічних зв'язків України та прийняття владою відповідних законів та правил. За цих умов на перший план виходять тактичні та стратегічні рішення щодо управління готівкою, якість яких безпосередньо залежить від особи, яка їх отримує, та їх особистих особливостей: рівня знань, досвіду та таланту. Останні базуються на інформації, яка складається різними службами підприємства, основною з яких є бухгалтерія.

Таким чином, облік та аудит грошових коштів як найбільш ліквідної частини оборотних активів є однією з основних ланок процесу управління, спрямованої на забезпечення фінансової стабільності, платоспроможності та ліквідності підприємства. Особливості грошових коштів, як об'єктів обліку та аудиту, можна визначити лише виходячи з їх економічної природи та з урахуванням концепцій, вироблених економічною наукою в останні століття. У цьому контексті особливий акцент слід робити на наукових підходах до визначення грошей та грошових коштів, синтезуючи багаторічні дослідження вчених з вивчення цих термінів на макро- та мікроекономічному рівнях.

Ця потреба викликана тісним взаємозв'язком макро- та мікроекономіки як в окремих економічних науках, так і в категоріях грошей та грошових коштів. Гроші - одне з найбільш грандіозних відкриттів людства за час його існування. Будучи найважливішим фактором стабільного функціонування ринкової економіки, гроші безпосередньо впливають на стабільність економічного розвитку країни, сприяючи максимальному використанню потенціалу підприємств, повній зайнятості населення тощо. Найефективніша грошова система це платформа, на якій підтримується весь цикл доходів і витрат, як на макрорівні, так і на мікрорівні. Ще в 1890 р. Долан Е. Дж. Писав "... гроші ... є центром, навколо якого концентрувала свою увагу економічна наука" [28, с.22].

Аналогічне твердження робить Дж. Сломан: "Економіка багато в чому стосується грошей: скільки грошей ми отримуємо на руках; які наші витрати; скільки коштує придбання товару; який дохід фірми; скільки грошей обертається в економіці в цілому »[28, с.8]. За позицією професора М. І. Савлука та інших. [24, с.5]

"Гроші - одне з найдавніших явищ у суспільстві - відіграють важливу роль у його економічному та соціальному розвитку". Як пише Л.А. Дробозін, "Гроші - це історична категорія, властива товарному виробництву, відома з давніх часів, і вони виникли в результаті більш високого розвитку продуктивних сил і товарних відносин" [81, с.13].

Однак негайно слід зазначити, що чіткого підходу до визначення цього терміна не існує. У сучасній економічній літературі проблема "явища грошей" залишається вкрай суперечливою, теоретично невизначеною, дуже далекою від одностайного розуміння, включаючи відповідь на головне питання: яка справжня економічна природа грошей? Е.М. Сорокін погоджується з цим. У своїй монографії вона зазначає: "Хоча гроші існують давно і їхні проблеми 9 присвячені

великій кількості наукових праць, однозначне визначення грошей на макрорівні ще не сформульоване" [76, с.8].

Враховуючи викладене, слід зазначити, що явище грошей взагалі залишається неоднозначним та загадковим для економістів. Явище грошей поєднує в собі одну суб'єктивну функцію (функція обороту) і об'єктну функцію (функція резервування) та суб'єкт-об'єктну функцію (функція вимірювання вартості, що розглядається з точки зору виробника, який розраховує вартість своєї продукції, є об'єктивною і суб'єктивною для покупця, який оцінює рентабельність покупки). Усі явища, процеси та категорії (включаючи гроші), що є об'єктом вивчення макроекономіки, формуються в результаті взаємодії певної кількості домогосподарств, підприємств та галузей, що є предметами мікроекономічних досліджень. При вивченні економіки в цілому необхідно враховувати процеси, що відбуваються з окремими суб'єктами господарювання, і навпаки.

«Гроші» - це одне з ключових понять, що тісно пов'язують макрота мікроекономіку між собою. В даний час існує дві основні теорії, які порівнюють сутність понять «гроші» та «гроші»: формальна (юридична) та економічна. "Формалістичне (юридичне)" тлумачення грошей ґрунтується на буквальному тлумаченні існуючих норм права. Відповідно до цієї позиції, юридичне поняття грошей визначається нормами чинного законодавства і вичерпується. "Формалістичне (юридичне)" тлумачення грошей таке: Відповідно до статті 177 Цивільного кодексу України, до об'єктів цивільних прав належать речі, у тому числі гроші [87].

Це банкноти та монети, згідно зі ст. 35 Закону України "Про Національний банк України" є єдиним законним платіжним засобом на території України, приймається всіма фізичними та юридичними особами без будь-яких обмежень на всій території України на всі види платежів, а також на кредитування рахунків, депозитів, акредитивів та

переказів [35]. 10 "Економічне" тлумачення грошей ґрунтується на тому, що крім грошових коштів, є також готівка у безготівковій формі. Однак, на мою думку, важко дати конкретну відповідь на питання про тотожність термінів "гроші" та "готівка" через невизначеність першого. Є лише одне, що можна сказати з упевненістю: практично жодне з досліджених нами понять "гроші" не можна виділити без будь-яких змін і перенести (спроєктувати) без певних доповнень та роз'яснень до поняття "готівка", що використовується для цілей бухгалтерського обліку для її правильне визначення. Прикладний характер бухгалтерського обліку, як окремої економічної науки, вимагає чіткості, логічності та складності в побудові визначень і не допускає подвійного тлумачення їх. Однак дослідження показали, що існує певна економічна категорія, яка, будучи основною характеристикою грошей, є водночас ключовою для розуміння сутності грошових коштів - це категорія ліквідності. Останнє відрізняє гроші від інших активів, і, на мою думку, його слід розглядати як головний критерій віднесення активів до грошових коштів.

Важливість наявності таких активів, як грошові кошти та їх еквіваленти на балансі підприємства, жоден сучасний економіст не ставить під сумнів. В. В. Ширенбек каже, що "ринкова система організації, незважаючи на всі відмінності в деталях (помітна на прикладі розвинених країн Заходу), в основному є способом управління, заснованого, серед іншого, на використанні грошей" [89, стор.59].

Він називає гроші "... головним фактором забезпечення безперебійного потоку розподілу праці, який є зв'язком між ринками". А.О. Васіна пише про дефіцит грошових коштів як одну з трьох головних проблем фінансового стану компанії, незалежно від її галузевої приналежності, масштабу та стадії розвитку: "економічна суть проблеми полягає в тому, що компанії може бути недостатньо в найближчому

майбутньому або недостатньо грошей для своєчасного погашення поточних зобов'язань» [9, с.64]

Е.М. Сорокіна підкреслює, що «необхідно забезпечити та підтримувати фінансову стабільність підприємств, що частина їхніх домашніх активів зберігалась у грошовій формі та мала високий рівень ліквідності» [76, с.32].

Однак, визнаючи важливість цих категорій та необхідність їх замовлення, мало точно працювати над точним розмежуванням та класифікацією грошових коштів та їх еквівалентів, хоча проблема класифікації грошових потоків на підприємстві є надзвичайно важливою, оскільки саме в процесі її вирішення можна чітко встановити пріоритети при вивченні певних видів фондів на мікрорівні.

Більшість авторів у своїх спеціальних дослідженнях звертають увагу на класифікацію грошових потоків, а не грошових коштів як самостійного суб'єкта фінансового управління. Найповнішою, на мою думку, є класифікація, запропонована професором І.О. Бланк, який визначив та описав 19 особливостей їх класифікації [3, с.114–129].

На наш погляд, основними ознаками класифікації грошових коштів є: - форма існування: готівкова та безготівкова готівка; - тип валюти: національна валюта та іноземна валюта (за валютою). Готівка (Грошові гроші) - готівка у вигляді паперових грошей, монет, банкнот, файлів у пам'яті комп'ютера (якщо використовується без прямого зв'язку з банківськими рахунками). Безготівкова (безготівкова готівка) - готівка на банківських рахунках, що використовуються для оплати, взаємні платежі шляхом переказу з одного рахунку на інший.

Грошові кошти в національній валюті - це готівкові кошти (як готівкові, так і безготівкові) у валюті, випущеній певною країною, яка в основному перебуває в обігу на її території. Грошові кошти в іноземній валюті - готівкові (як готівкові, так і безготівкові), що знаходяться в обігу і є законним платіжним засобом на території іноземної країни

(група іноземних держав). Професор В. К. Сопко виділяє дві особливості класифікації фондів: за призначенням: кошти для обороту та спеціального призначення; за місцем зберігання: грошові кошти в банку, касі підприємства, з підзвітними особами, контрагентами (видані аванси), вкладені в еквіваленти, цінні папери тощо [74, с.221].

Надалі ця класифікація також була розширена та доповнена ще двома ознаками: за видами валют: національною та іноземною (долар США, євро, російський рубль) валютою; за джерелами доходу: власні, позичені та позичені [75, с.215].

Подібні ознаки класифікації надає О.П. Кундри-Висоцька: - за призначенням: кошти на поточні розрахунки та кошти спеціального призначення та призначення; - за місцем зберігання: на касі підприємства, на банківських рахунках, на підзвітних особах, вкладених у цінні папери, на контрагентів тощо [50, с.81].

На нашу думку, вищезазначені класифікації важко назвати вичерпними, а крім того, на нашу думку, вони мають деякі недоліки. Наприклад, кошти суб'єктів звітності та контрагентів, з бухгалтерського становища підприємства, яке авансувало ці ресурси, є дебіторською заборгованістю, кошти вкладаються у цінні папери - фінансові інвестиції. Тому, на нашу думку, недоцільно включати їх у класифікацію місця зберігання.

У цьому випадку відбувається певна підміна економічних категорій, що є неприйнятною для бухгалтерського обліку, оскільки вона спотворює реальний стан справ на підприємстві. Крім того, всі апріорні грошові кошти є оборотними активами, і ті ж види активів, які не можна використовувати протягом одного року, або операційний цикл більше одного року, можна класифікувати як довгострокові фінансові інвестиції або інші необоротні активи .

Нагадаємо, грошові кошти - це актив, який характеризується абсолютною ліквідністю, що автоматично унеможливорює віднесення їх

до необоротних активів. На їхню думку, посилання на грошові еквіваленти недоцільно через специфіку цієї категорії, що виявляється в тому, що вони є своєрідним 19 зв'язком між двома видами найбільш ліквідних активів - грошовими та фінансовими інвестиціями.

Ось чому грошові еквіваленти слід класифікувати в окрему категорію із специфічними для неї ознаками та функціями. Вищезазначені основні класифікаційні ознаки (форма існування та тип валюти) повинні бути доповнені двома допоміжними особами, які мають важливе значення для вирішення конкретних проблем обліку, аналізу та аудиту: Обмеження у використанні: - Готівкові кошти без обмежень на використання - Готівкові кошти, якими користується підприємство (установа, організація) можна розпоряджатися без будь-яких обмежень щодо ведення бізнесу. Приклад: готівка на поточних банківських рахунках; - готівкові кошти з обмеженнями у сферах використання - грошові кошти, які підприємство (установа, організація) може суворо використовувати для певної мети. Приклад: грошові кошти, отримані як цільове фінансування; гуманітарна допомога у вигляді грошових коштів тощо. Класифікація грошових коштів за вищенаведеним критерієм надзвичайно важлива при аналізі фінансового стану підприємства, оскільки суб'єкт господарювання повинен прагнути мінімізувати частку грошових коштів при обмеженому використанні загальної грошової маси.

Велика кількість грошових коштів з обмеженнями на їх використання може ще не свідчити про високу платоспроможність підприємства. В ідеалі найефективнішим засобом забезпечення зобов'язань суб'єкта господарювання є готівкові кошти без обмежень у їх використанні. місце зберігання: - готівка в касі підприємства (установи, організації) - готівка, яка зберігається в спеціально відведеному приміщенні або в межах встановленого ліміту залишку готівки; - грошові кошти на банківських рахунках - гроші, які

зберігаються на різних рахунках у банківських установах і можуть бути використані в будь-який час на вимогу власника рахунку; - готівка на мікропроцесорі смарт-карт або картках із збереженою вартістю - один із видів "електронних грошей" - зберігається на спеціально розроблених картках; - готівка в пам'яті комп'ютера на жорстких дисках - одна з різновидів "електронних грошей" - зберігається як файли в пам'яті комп'ютера, які виступають їх фізичним носієм.

1.2 Законодавчо – нормативне регулювання обліку грошових коштів

Грошові кошти - це найбільш ліквідні активи підприємства, що складаються з грошових коштів, залишків на банківських рахунках та інших еквівалентів. Це загальний еквівалент, той особливий товар, в якому всі інші товари визначають свою вартість. Останнім часом використання безготівкових коштів є прерогативою юридичних осіб. Швидкий розвиток нових технологій та технологій сприяв тому, що готівка стає невід'ємною частиною життя кожного, швидко замінюючи існуючі. Однак наявні кошти варті того, щоб «конкурувати» з безготівковими, коли мова йде про виплату зарплати працівникам, компенсацію витрат на відрядження, а також за інші економічні витрати, що зазвичай витрачаються через касу підприємства.

Відповідно до ст. 40 Закону № 679 Національний банк України встановлює правила, форми та стандарти розрахунків банків та інших юридичних та фізичних осіб у господарському обороті України, використовуючи як паперові, так і електронні документи та грошові кошти, координує організацію розрахунків. НБУ видає нормативно-правові акти з питань, пов'язаних з його повноваженнями, які є обов'язковими для органів державного та місцевого самоврядування,

банків, підприємств, організацій та установ незалежно від форми власності, а також для фізичних осіб.

- Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.99 р. № 996-XIV.

Визначає нормативно-правову базу регулювання, організації бухгалтерського обліку та подання фінансової звітності в Україні.

- Інструкція щодо застосування плану рахунку. Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.99 №291-Встановлює значення та порядок ведення бухгалтерського обліку. Інструкція щодо застосування Плану рахунків спрямована на забезпечення рівномірності відображення однорідних за змістом господарських операцій на відповідних синтетичних рахунках та субрахунках.

- Закон України "Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг" від 6.07.1995 №226 / 95-ВР із змінами та доповненнями. Визначає правові засади застосування реєстраторів розрахункових операцій у торгівля, громадське харчування та послуги.

- Положення про ведення готівкових операцій в національній валюті в Україні, затверджене постановою Правління Національного банку України від 15.12.2004 № 637 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 13 січня 2005 року за № 40 / 10320, надалі - Положення № 637) наступним чином: - Визначає правові засади ведення операцій готівкою у місцевій валюті.

- Інструкція № 146 "Про порядок відкриття та використання рахунків у національній та іноземній валюті" від 14.04.2000 р. - Визначає порядок відкриття та використання рахунків у національній та іноземній валюті

- П (С) БО 4 "Звіт про рух грошових коштів", затверджений Наказом Міністерства фінансів від 31.03.99 р. №87- Визначте зміст та форму звіту про рух грошових коштів та загальні вимоги до розкриття його

статей.

- Наказ Міністерства статистики України "Про затвердження типових форм первинного обліку та Інструкція про порядок їх виготовлення, зберігання та використання" від 27.07.98 р. № 263- Визначте типові форми первинного обліку касових операцій.

- Указ Президента України від 9 вересня 1997 року № 949/97 із змінами та доповненнями "Про застосування штрафних санкцій за порушення правил грошового обігу" - Визначає фінансові штрафи у вигляді штрафних санкцій, що застосовуються за порушення правила готівкового обігу, встановлені НБУ, юридичними особами усіх форм власності, а також фізичними особами-громадянами України, іноземними громадянами, які є суб'єктами підприємницької діяльності.

- Постанова Правління Національного банку України "Про встановлення граничної суми розрахунків готівкою" від 09 лютого 2005 року за № 32 (zareєстрована в Міністерстві юстиції України 18 квітня 2005 року за № 410/10690) .- Визначає граничні суми для розрахунків з готівкою між підприємствами також між підприємствами та фізичними особами SPD.

Вищенаведений перелік нормативних документів не є вичерпним, оскільки необхідно враховувати дію інших документів, що опосередковано впливають на облік грошових операцій. Відповідно до Звіту (стандарту) бухгалтерського обліку "Звіт про рух грошових коштів", готівка - це готівка. Перш за все, слід мати на увазі, що відповідно до загальних вимог національних стандартів визнання активів готівка відображається у балансі, якщо їх грошова оцінка точно визначена та очікуються економічні вигоди від їх використання в майбутнє/

Касові операції відповідно до Положення №72 про здійснення касових операцій у національній валюті України - це операції підприємств між собою та з підприємцями та фізичними особами,

пов'язані з прийняттям та видачею готівкових коштів при здійсненні платежів через касу підприємства з відображенням цих операцій з готівкою книга, книга обліку розрахункових операцій. Відповідно до Положення визначаються порядок прийому та випуску готівкових коштів та видачі готівкових операцій, порядок ведення касової книги та зберігання грошових коштів, аудиту каси та контролю за дотриманням підприємствами, установами та організаціями України касової дисципліни.

Вимоги цього Положення поширюються на юридичних осіб незалежно від їх організаційно-правових форм власності, а також на фізичних осіб, зареєстрованих у встановленому порядку, які є суб'єктами підприємницької діяльності [4, с. 2].

1 серпня 2001 року Національний банк України видав Постанову "Про затвердження змін до Положення про операції з готівкою в національній валюті в Україні" № 311, зареєстровану в Міністерстві юстиції України 21 серпня 2001 року за № 731/5922. Відповідно до цієї постанови, НБУ знімає будь-які обмеження щодо грошових платежів підприємств (підприємців) між собою при закупівлі сільськогосподарської продукції (перелік яких надається Державним класифікатором продукції та послуг, затвердженим наказом Держстандарту та Сертифікація України).

Підприємства, які мають поточні рахунки в різних установах банків, подають заяву-розрахунок на власний розсуд до будь-якої установи банку, в якій відкритий його поточний рахунок, а до інших установ банків - копії заяви-розрахунку із встановленим ліміт грошових коштів [5, с. 5].

Постановою Правління НБУ від 19 лютого 2001 р. Було затверджено Інструкцію "Про організацію роботи з готівкового обігу банками України".

Ця Інструкція була розроблена відповідно до законодавства України. Інструкція регламентує порядок організації роботи установ банків України щодо готівкового обігу національної валюти як єдиного законного платіжного засобу на території України. Відповідно до нормативних актів Національного банку України, банки встановлюють аналіз грошових потоків, організують та виконують оперативні функції щодо здійснення єдиної грошово-кредитної політики на територіях відповідних регіонів.

Механізм безготівкових платежів, їх форми, нормативи документів та документообіг визначені Інструкцією "Про безготівкові розрахунки в національній валюті", затвердженою постановою Правління НБУ від 29 березня 2001 р. № 135, з подальшими змінами, що визначають загальні принципи організації безготівкових платежів, їх форми, стандарти документів та документообіг, що вводяться в економічний обіг України. Ця Інструкція поширюється на підприємства, організації, установи усіх типів та форм власності, банки та підприємці без статусу юридичних та фізичних осіб і є обов'язковою для виконання [6, с.2].

Указом Президента від 9 вересня 1997 року № 949/97 із змінами "Про застосування штрафних санкцій за порушення правил грошового обігу" визначено фінансові штрафи у вигляді штрафних санкцій, застосованих за порушення правил грошового обігу, встановлених НБУ, юридичні особи всіх форм власності, а також фізичні особи-громадяни України, іноземні громадяни, які є суб'єктами підприємницької діяльності [7, с. 2].

На сучасному етапі грошові кошти - це найбільш ліквідні активи підприємства. Вони присутні на початковій та заключній стадіях облікового циклу, що включає придбання товарів, виробництво продукції, виконання робіт, надання послуг, а також їх продаж та отримання доходу.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА ПРАТ «ХЕРСОНСЬКИЙ ХЛІБОКОМБІНАТ»

2.1 Організаційна характеристика підприємства та аналіз показників його діяльності

ПрАТ «Херсонський хлібо завод» було створено на базі Херсонської хлібо заводу державного виробничо-торгового підприємства «Херсонхліб» у 1997 р. Свого часу Херсонхліб об'єднав три виробничі цехи в Херсоні, які були створені, в свою чергу, починаючи з 1953 р. Таким чином, виробництво хлібо булочних та кондитерських виробів вже більше шести десятиліть ведеться на потужностях ПрАТ «Херсонський хлібо завод».

Я хотів би ознайомитись детальніше з частиною системи управління готівкою підприємства, а саме на Херсонському хлібо заводі, яка включає:

- організація бухгалтерського обліку, що забезпечує періодичну підготовку звітів про надходження грошових коштів, їх використання та баланс у касі та на рахунку;

- контроль наявності необхідних сум готівки для різних цілей (на поточні операційні потреби, на погашення зобов'язань поточного періоду та на здійснення непередбачених витрат);

- запобігання накопиченню зайвих сум тимчасово вільних коштів та їх розміщення з метою отримання доходу до виникнення потреби;

- готівкове бюджетування - прогноз грошових потоків, який розробляється на основі планування майбутніх надходжень та виплат грошових коштів через різні проміжки часу.

Якщо перші три складові цієї системи в цілому практикуються та застосовуються на сучасних підприємствах, то прогнозування вхідних та

вихідних грошових потоків та їх контроль ще не знайшли широкого рівня застосування. На мою думку, планування є суттєвим резервом для підвищення ефективності управління готівкою вітчизняних підприємств та ефективності управління ними.

Дослідження фінансової звітності ПрАТ «Херсонський хлібозавод» станом на 1 січня 2018 року показало готівку в іноземній валюті на суму 1228 тис. Грн. Зверніть увагу, що облік у бухгалтерському обліку фінансово-господарських операцій в іноземній валюті ведеться в гривнях, у розмірах, визначених конвертацією іноземної валюти за офіційним курсом Національного банку України на дату звіту про розрахунок та грошовий документ.

Облік наявності та руху іноземної валюти Бухгалтерія хлібокомбінату поєднує на рахунку 235 "Поточні рахунки в іноземній валюті", аналітичний облік операцій на якому організовується для кожного з рахунків, відкритих у банках для збереження коштів у іноземна валюта, а також на окремих субрахунках рахунку», 349 «Кредиторська заборгованість ». Записи на рахунках 201 "Поточні рахунки в іноземній валюті", "Каса" та 372 "Розрахунки з підзвітними особами" здійснюються на підставі банківських виписок та розрахункових документів, за якими суми в іноземній валюті отримуються або сплачуються.

Різниця між оцінкою активів та зобов'язань у національній валюті, вираженій в іноземній валюті, розрахована з використанням курсу НБУ на дату розрахунку або звітної дати за звітний період, та оцінки української валюти цих активів та зобов'язань НБУ на дату вони відображаються в бухгалтерському обліку за звітний період.

Іноземна валюта в касі хлібопекарського комбінату відображається в обліку як у номінальних значеннях валюти, так і у валюті, яка діє на території України - грн. Іноземна валюта може бути зарахована до касира з поточного рахунку в іноземній валюті від звітної

особи як залишок невикористаного авансу. З каси валюта може бути здана в банк на поточний рахунок в іноземній валюті, виданий у звіті про покриття витрат на відрядження за кордон, або у випадках, дозволених законодавством, третім особам оплатити їх продукцію (послуги). Оцінка операції щодо отримання (розпорядження) валюти здійснюється за офіційним курсом (курсом) Національного банку України, що діє на дату придбання (витрат) валюти.

Загальна схема документування касових операцій на ПАТ «Херсонський хлібозавод» наведена на рис. 2.1.

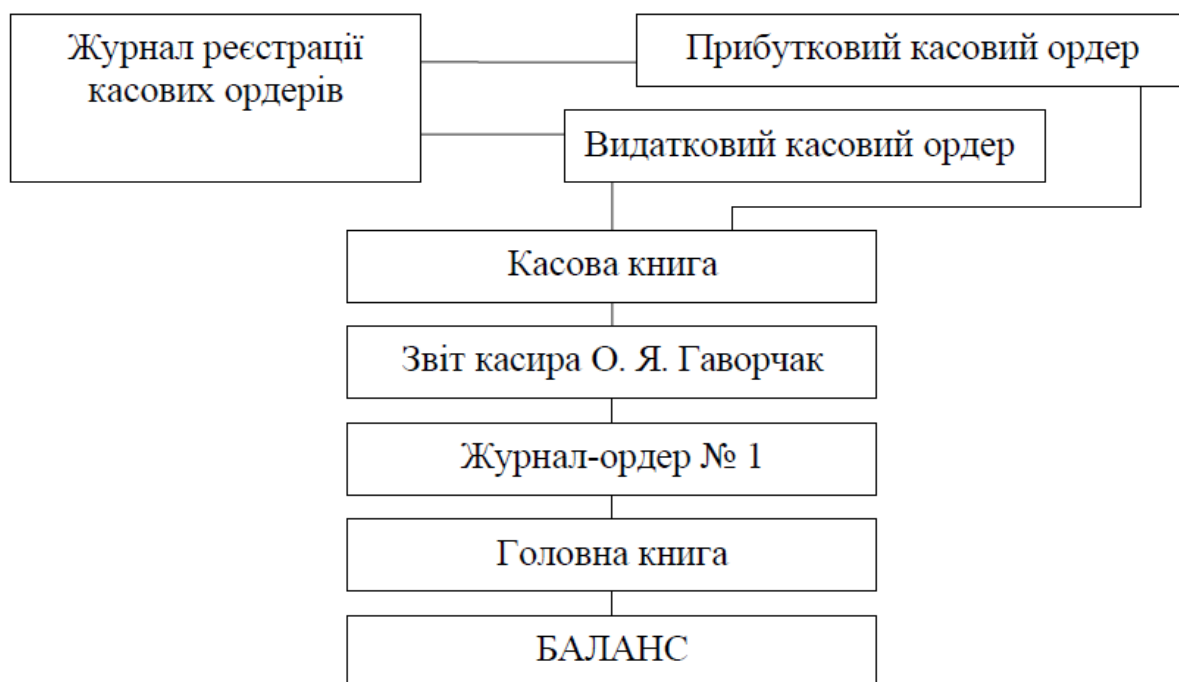

Рис. 1.1 Схема документування касових операцій на ПАТ «Херсонський хлібозавод»

Документальне оформлення обліку цих операцій аналогічне обліку української валюти в касі. Для кожного найменування іноземної валюти відкривають окрему касову книгу. Аналітичний облік руху іноземної валюти в касі підприємства здійснюється за кожним найменуванням

валюти. Синтетичний облік ведеться по рахунку 30 "Каса" в розрізі субрахунків, відкритих за найменуваннями іноземної валюти.

Відхилення, які пов'язані зі зміною курсу іноземної валюти, відображають на рахунку в кореспонденції з рахунком 945 "Втрати від операційної курсової різниці". Оформити курсові відхилення можна бухгалтерськими довідками.

Отже, діяльність підприємства прямо залежить від правильної організації обліку грошових коштів, адже основу діяльності підприємства складають операції, які пов'язані з рухом грошових коштів. Ефективність організації обліку грошових коштів забезпечить раціональний розподіл та використання грошових коштів, а тим самим успішну фінансову діяльність підприємства.

Зміни статей балансу в розділі "Власний капітал" та статей, пов'язаних з фінансовою діяльністю, у розділі "Баланс" та "Довгострокові зобов'язання" повинні бути проаналізовані для визначення грошових потоків та відтоку грошових коштів від фінансової діяльності. та "Поточні зобов'язання" ("Короткострокові банківські позики" та "Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями", "Поточні зобов'язання за розрахунками з учасниками" тощо).

- Стаття "Дохід від власного капіталу" відображає надходження грошових коштів від розміщення акцій та інших операцій, що призводить до збільшення власного капіталу.

Отримані позики відображають надходження грошових коштів, що виникають внаслідок формування боргу (позики, векселі, облігації, а також інші види коротко- та довгострокових зобов'язань, не пов'язаних з операційною діяльністю.

Інший дохід показує інші надходження грошових коштів, пов'язані з фінансовою діяльністю.

- Стаття про повернення позики відображає грошові виплати за повернення отриманих позик.

- У статті "Виплачені дивіденди" відображається сума виплачених дивідендів готівкою.

- У статті "Інші виплати" показано використання грошових коштів для викупу раніше випущених акцій компанії, виплата грошей орендаря для погашення платежів за фінансову оренду та інші платежі.

- У статті "Чистий грошовий потік до надзвичайних ситуацій" показана різниця між сумою надходження грошових коштів та витратами від звичайної фінансової діяльності.

- Стаття "Надзвичайний грошовий потік" відображає відповідно приплив або відтік коштів, пов'язаних з надзвичайними подіями в процесі фінансової діяльності.

- Стаття "Чистий дохід (витрати) від фінансової діяльності" відображає результат руху коштів від фінансової діяльності з урахуванням руху коштів від надзвичайних подій.

Рис. 1.2. Грошові потоки підприємства за 2017 рік

Нижче хочу надати вашій увазі таблицю, в якій детально розглянуті всі грошові потоки мого підприємства за 2017 рік. Подивившись на цю таблицю, можна ретельно проаналізувати всі доходи і витрати.

2.2 Відображення грошових коштів у звітності підприємства

Аудит поточного рахунку та кредитних операцій починається з вивчення банківських виписок за весь період, які повинні бути в бухгалтерії. Одночасно перевіряються документи підприємств, які додаються до виписок банку. Під час аудиту банківських документів вони визначають законність та обґрунтованість витрат та правильність їх віднесення до відповідних рахунків. Бувають випадки, коли окремі бухгалтери разом з касиром замінюють окремі виписки на інші або стирають і виправляють суми, щоб закрити зловживання.

У таких випадках важливо провести перехресну перевірку документів та порівняти взаємопов'язані господарські операції, записані на бухгалтерському рахунку та банківських виписках. Вони перевіряють нумерацію замовлень банківських виписок та правильність перерахування їх сум та залишків у свої записи. Якщо компанія не має окремих банківських виписок, то необхідно отримати завірені копії з банку. Документи, що додаються до виписок банку, особливо видатки, перевіряються на законність.

Перевіряючи операції на поточному рахунку, зверніть увагу на правильність розміщення в касі грошей, отриманих від банку на чеках. Бувають випадки, коли бухгалтер у змові з касиром привласнював гроші, отримані чеками, але для того, щоб оборот за виписками банку збігався з ордером, отримана сума списалася на дебетовий рахунок "Рахунки з різні кредитори та боржники" або дебетують другий рахунок, на який вони списали кредиторську заборгованість, особливо з

ухваленим строком давності. Потрібно підтвердити дебетові та кредитні обороти цього рахунку.

Але твердий метод вивчення документів використовується не завжди, оскільки це займає тривалий час. При вивченні розрахункових операцій метод вибіркової перевірки документів частіше змінюється.

Вибірковий тестування є одним із методів прискорення вивчення документів і покликаний забезпечити можливі виявлені недоліки, порушення та зловживання. Вибірна перевірка вимагає більш глибокого аналізу як облікових записів, так і звітності. Аудитору необхідно знати різні варіанти виявлення порушень, зловживань, незаконного формування дебіторської або кредиторської заборгованості, а також способи їх приховування та наслідки, що призводять до цих порушень.

Звіт про бізнес - це завершальний крок у системі бухгалтерського обліку, який узагальнює та впорядковує інформацію про діяльність суб'єкта господарювання та необхідний усім зацікавленим сторонам для прийняття ефективних економічних рішень. Добре налагоджена бізнес-звітність - це, безперечно, необхідна умова будь-якого правильно організованого бізнесу.

У ділових рахунках відображається наявність готівки на початок та кінець робочого періоду, з якої можна визначити лише величину їх збільшення чи зменшення. У звіті про фінансові результати подаються лише сума нарахованих доходів та витрат, їх структура, а також прибуток, отриманий за звітний період, та відсутні відомості про джерела доходів та напрями витрачання коштів [54, с. 100].

Третім компонентом фінансової звітності суб'єкта господарювання є Звіт про рух грошових коштів, який відображає надходження та виплати грошових коштів у під час операційного, інвестиційного та фінансового напрямків підприємства. Звіт про рух грошових коштів, без сумніву, є однією з найважливіших форм фінансової звітності, яка тісно пов'язана з рештою форм звітності.

Звіт про рух грошових коштів - це звіт, який відображає надходження та вибуття грошових коштів у звітному періоді. Стандарт 4 бухгалтерського обліку "Звіт про рух грошових коштів" визначає зміст, структуру та формат Звіту про рух грошових коштів та загальні вимоги до розкриття її статей, які висуваються всіма підприємствами, крім банків, бюджетних установ та суб'єктів малого підприємництва. Звіт складається за формою № 3.

Звіт про рух грошових коштів міститься у фінансовій звітності для найбільш повного опису діяльності суб'єкта господарювання. Звіт є частиною річної фінансової звітності підприємств і складається за звітний період зі збільшенням з початку року суми в тис. Грн. Для порівняння, інформація у звіті дає дані за той самий попередній період. Це частина загальнодержавної зовнішньої стандартної звітності про підприємства.

Метою Звіту про рух грошових коштів є надання користувачам фінансової звітності повної, правдивої та неупередженої інформації про зміни грошових коштів та їх еквівалентів протягом звітного періоду [22, с. 35]. Тобто звіт відображає джерела руху грошових коштів та напрямок його використання, оцінює як здатність суб'єкта господарювання генерувати грошові кошти, так і його потреби. Разом з Балансом та Звітом про фінансові результати цей звіт дає змогу оцінити фінансовий стан підприємства, включаючи його ліквідність та платоспроможність, раціональне використання коштів та зробити прогноз на майбутнє. Звіт містить дані про рух грошових коштів від операційних, інвестиційних, фінансових та надзвичайних подій.

Операційна діяльність - це основна діяльність підприємства, а також інша діяльність, яка не є інвестиційною або фінансовою діяльністю. В результаті основної діяльності отримуються грошові кошти від продажу продукції, товарів, послуг, від випуску активів, а витрати - на розрахунки з постачальниками, бюджетом, працівниками

тощо. Інвестиційна діяльність - це діяльність підприємства, пов'язана з придбанням необоротних активів та фінансових інвестицій, які не входять до грошових еквівалентів [5, с.29]. В результаті інвестиційної діяльності гроші надходять від продажу фінансових інвестицій та необоротних активів, від дивідендів, відсотків, повернення позик іншим компаніям. Вони витрачають його на придбання фінансових інвестицій, основних фондів та нематеріальних активів, кредитування інших підприємств тощо. Фінансова діяльність - діяльність підприємства, яка призводить до зміни розміру та складу власного та позикового капіталу [22, с.37]. Приплив грошових коштів в результаті фінансової діяльності відбувається за рахунок випуску власних випусків акцій, отримання позик, а витрачання - на погашення позик, виплату дивідендів, викуп акцій власної емісії.

Окремо зазначаються надходження та видатки різних видів діяльності. Негрошові операції (отримання активів фінансової оренди, бартерні операції, придбання активів шляхом випуску акцій тощо) не включаються до Звіту про рух грошових коштів. Внутрішні зміни складу грошових коштів у звіті не вносяться [22, с. 37].

Наприкінці кожного року Херсонська хлібопекарська компанія звітує про всі грошові потоки, що відбулися на підприємстві за цей час.

Структурно звіт складається з трьох розділів:

- II. Рух коштів у результаті операційної діяльності (рядки 010 – 170).
- III. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності (рядки 180 – 300).
- IV. Рух коштів у результаті фінансової діяльності (рядки 310 – 390).

У кожному з трьох розділів рядки (стор. 160, 290, 380) вказують чистий грошовий потік від надзвичайних подій за видами діяльності, а в с. 170, 300 та 390, чистий грошовий потік для кожного виду діяльності.

Як видно з назви розділу I, “Грошовий потік від операційної діяльності”, він відображає грошові потоки та витрати операційної діяльності. Важливо пам’ятати, що однакові транзакції для різних підприємств можна зараховувати до різних видів діяльності. Так, придбання цінних паперів для сільськогосподарського підприємства - це інвестиційна діяльність, а для торговця цінними паперами - операційна діяльність. Тому в першому випадку грошові потоки за цією транзакцією будуть у другому розділі Звіту, а торговець покаже їх у першому розділі. Можна умовно розділити перший розділ на три частини - грошовий потік від операційної діяльності (рядок 010-080), грошовий потік від операційної діяльності (рядок 090-145) та рух грошових коштів від надзвичайних подій (рядок 160). Отже, ви можете розглянути індивідуальне заповнення кожного. Перша частина розділу I відкрита статтею "Надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)" (рядок 010). Він відображає суму грошових коштів, отриманих від основної діяльності - від продажу продукції (товарів, робіт, послуг), включаючи непрямі податки (ПДВ, акцизний податок). При цьому він не враховує суму авансів, отриманих від покупців (замовників) за оплату продукції (товарів, робіт, послуг), оскільки їх частина була виділена.

Зауважимо, що цей рядок не включає суму, отриману комісіонером від продажу товарів (робіт, послуг) за договором комісії. Адже таких товарів (роботи, послуги) та гроші, отримані як оплата за них від покупця, є власністю клієнта (ст. 1018 ЦКУ). Тому такий продаж не є основною діяльністю комісійного агента. Це ж стосується сум, отриманих комісіонером від комісіонера під комісією комісії за закупівлю. Однак рух транзитних сум впливає на залишок грошових коштів комісіонера. Тому доцільно записувати такі суми. 080 "Інший дохід" і поспіль. 145 "Інші витрати" та розмір винагороди посередника відобразатиметься підряд. 010, оскільки це плата за надані послуги.

Будь-які дослідження бухгалтерського обліку, включаючи дослідження бухгалтерського обліку грошових коштів та грошових потоків, повинні проводитися разом з економічним, правовим та екологічним контекстом системи обліку.

Однак усі ці питання є невід'ємною частиною системи управління готівкою підприємства, яка включає:

- організацію ретельного обліку, що забезпечує періодичне складання звітів про надходження грошей, їх використання та залишок;
- контроль наявності необхідних сум грошових коштів різного призначення (для поточних операційних потреб, для погашення зобов'язань поточного періоду та для здійснення непередбачених витрат);
- запобігання накопиченню зайвих сум тимчасово вільних грошових коштів і розміщення їх з метою одержання доходу до виникнення потреби в них;
- складання бюджету грошових коштів – прогнозу грошових потоків, який розробляється на основі планування майбутніх готівкових надходжень і виплат на різні проміжки часу [79, с.117].

Якщо перші три компоненти зазначеної системи були загалом розроблені та застосовані на вітчизняних підприємствах, включаючи державне підприємство «Чортківський хлібокомбінат», то прогнозування вхідних та вихідних грошових потоків та їх контроль досі не використовуються широко. Це значний резерв для підвищення ефективності управління готівкою національних підприємств та ефективності управління ними в цілому.

Система бухгалтерського обліку повинна бути такою, щоб не лише забезпечувати адміністрацію підприємства необхідною інформацією про наявність грошових коштів, розмір та склад майна, його збільшення чи зменшення, прибутки та збитки тощо, а й бути здатною відповісти на всі

запитання як економічного та правового характеру. Яскравий приклад цього - гроші, які відображаються в бухгалтерському обліку.

Систему рахунків як важливий і вирішальний елемент методу можна дізнатися в результаті вивчення класифікації рахунків. На нашу думку, це питання було достатньо досліджене, тому обмежимося розробкою Плану рахунків для грошових активів.

Тому, розробляючи рахунки та пропозиції щодо вдосконалення Плану рахунків, слід:

- у класифікації - від потреб та діючої методики обліку;
- при введенні імен - від об'єктів, які будуть обліковуватися на рахунку, тобто в рахунках-фактурах слід наводити назви, які повинні підкреслювати об'єкти та характер сум, що в них записуються. Значні зміни в бухгалтерському обліку повинні бути обумовлені самим об'єктом, особливими властивостями товару та особливими умовами його виготовлення (придбання) та продажу.

Ми вважаємо, що План рахунків на 1999 рік. готівкові активи потребують певного уточнення. Грошові активи також можуть включати розрахунки.

Походження рахунку "Готівка" датується давніми часами, коли позитивний принцип публічного походження предмета базувався на класифікації рахунків. Лише у XVI ст. існує інший підхід до рахунків готівкових коштів та розрахунків, який можна трактувати як касові рахунки, або як розрахункові рахунки.

Аналіз поглядів дозволяє висловити думку про те, що в історичному аспекті у простому, подвійному чи іншому обліку існували в основному три підходи до рахунку касира: каса - рахунок грошових коштів (у різні періоди, як готівкові, так і не -каш); касовий апарат - особовий рахунок, на якому стоїть відповідна особа; касовий апарат - початок і кінець руху всіх засобів підприємства. З 1925 по 1999 р. У

Планах рахунків не змінювались назви грошових рахунків, а в основному банківські операції.

Зміни стосувались лише кодів рахунків та розділів, у яких розташовані рахунки. Форма однакова: назва касового рахунку ніколи не змінювалася. Однак характер рахунків змінився, саме тому я думаю що використання терміна «касир» у назві рахунку не відповідає його суті [49, с.60].

У чинному законодавстві касир визначається не як готівкове підприємство, а як місце, де зберігаються інші цінності, касові документи та де зберігається касова книга. Тому логічно, що за назвою рахунку 30 «Касир» можна зробити висновок, що цей рахунок призначений для обліку не тільки грошових коштів, але і вищевказаних значень, а також документів.

У планах рахунків зарубіжних країн переважно рахунки коштів поділяються на рахунки «Готівка в банку» та «Готівка в касі». У деяких країнах (США, Великобританія, Естонія тощо) такого касового рахунку не існує. Назва «Касир» використовується в підручниках, які окреслюють основи бухгалтерського обліку. У навчальних журналах США немає розподілу між готівковими та банківськими рахунками. Цікаво, що у 1930 р. М.О. Блатов писав про можливість злиття казначейства та поточних рахунків за винятком взаємних операцій [7, с. 252].

Рахунок готівки частіше називається "Забавка" (можна перекласти як "Готівка"). В англо-американській літературі вся готівка зараховується на рахунок Cash, і тому ряд наших перекладачів Cash перекладаються не як касир, а як готівковий рахунок.

У цьому випадку ви можете краще зрозуміти, які об'єкти відображаються в цьому обліковому записі, але зміст поняття - Рахунок каси - спотворений. У національній системі бухгалтерського обліку на рахунку "Касир" у юридичному тлумаченні - це гроші, що підпадають

під відповідальність касира підприємства, а рахунок "Рахунки в банках" - зобов'язання банку за перераховані кошти його.

Цей підхід базується на правовому принципі: хто і де знаходяться гроші, американський принцип - це економічний принцип: що таке гроші. Інший переклад цього рахунку означає спотворення теоретичної концепції, що лежить в основі бухгалтерського обліку.

Синтетичний облік готівки в касі ведеться на рахунку 30 "Каса", субрахунках 301 "Каса в національній валюті", 302 "Каса в іноземній валюті".

На наш погляд, назва рахунку не має нічого спільного з готівкою, готівкою в руці. Тому що "касир - це приміщення чи місце здійснення грошових платежів, а також отримання, видача, зберігання готівкових коштів, інших цінностей, грошових документів" (п. 1.2. П. 1 Положення № 637) [69]. У цьому випадку на рахунку слід обліковувати приміщення, де знаходяться гроші, і вони належать до необоротних активів, а точніше до основних фондів згідно з П (С) БО 7 "Основні засоби".

Ми вважаємо, що рахунок слід називати «Готівкою в касі та їх еквівалентами» та додатково вводити такі субрахунки: 345 «Готівка в касі в національній валюті», 229 «Готівка готівкою в іноземній валюті», 256 «Грошові еквіваленти в національна валюта », 245" Грошові еквіваленти в іноземній валюті ". Використання субрахунків дозволить виділити готівку та їх еквіваленти окремо у Звіті про рух грошових коштів окремо, оскільки підприємства беруть участь у обороті грошей. З розвитком більш прогресивних форм платежів, зокрема, пластикових карток та більшого витіснення готівкових коштів з обігу, таке поєднання стане можливим у майбутньому.

Аналіз ліквідності балансу ДП «Херсонський хлібокомбінат» полягає у порівнянні наявності коштів, перелічених у активі, та групується за ступенем зменшення ліквідності із зобов'язаннями, що поєднуються за строком їх погашення (з метою збільшення термінів

оплати), що дає змогу проаналізувати ліквідність балансу підприємства за 2010-2012 роки (табл. 3.1).

Таблиця 1.1.

Аналіз ліквідності балансу ПрАТ“Херсонський хлібокомбінат” за 2010-2012 рр., тис. грн.

<i>Актив</i>	2010 р.	2011 р.	2012 р.	<i>Пасив</i>	2010 р.	2011 р.	2012 р.
A1	1495	460	1498	П1	4	846	1612
A2	270	1179	2113	П2	65	444	2129
A3	1997	2658	1063	П3	1	1	–
A4	3566	4428	11078	П4	7258	7434	7583
Баланс	7328	8725	15752	Баланс	7328	8725	11324

Таблиця 1.2.

Аналіз показників ліквідності ПрАТ“Херсонський хлібокомбінат” за 2010-2012 роки

Показники	2010 р.	2011р.	2012 р.	Відхилення	
				2012-2010	2012-2011
1. Коефіцієнт загальної ліквідності	54,52	3,33	1,25	– 53,27	– 2,08
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	25,56	1,27	0,96	– 24,6	– 0,31
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	21,66	0,36	0,40	–21,26	+0,4

З таблиці 3.2 видно, що загальний коефіцієнт ліквідності на ПАТ «Херсонський хлібо завод» у 2010 році становив 54,52 бала, у 2011 році - 3,33 бала, у 2012 році його значення сягнуло 1,25 бала. Нормативне значення цього показника становить 0,8-2.

На обстеженому підприємстві цей показник вище встановленої норми, що свідчить про те, що оборотні активи покривають поточні зобов'язання, тобто підприємство є платоспроможним. У 2010 році

коефіцієнт ліквідності пекарні становив 25,56 бала, у 2011 році - 1,27 бала, а у 2012 році - 0,96.

Нижнє значення показника - 2. За даними аналізу видно, що у 2011 та 2012 рр. Значення коефіцієнта нижче норми. Суть розрахунку цього показника полягає в тому підприємство погашує свої короткострокові зобов'язання переважно за рахунок оборотних активів; отже, якщо оборотні активи перевищують найбільші короткострокові зобов'язання, підприємство може вважатися успішним.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ

4.1 Облік грошових коштів

Основною метою аудиторської перевірки операцій з грошовими коштами є встановлення достовірності операцій з грошовими коштами, перевірка дотримання економічним суб'єктом встановленого порядку обліку і списання грошових коштів з розрахункового та інших рахунків банку, обґрунтованості витрат, правильність відображення в обліку і звітності даних про наявність та рух грошових коштів.

Мета аудиту визначається законодавством, системою нормативного регулювання аудиторської діяльності, договірними зобов'язаннями аудитора і клієнта.

Основною метою аудиторської перевірки операцій з грошовими коштами є встановлення дотримання економічними суб'єктами правил ведення касових операцій, повноти і точності відображення в обліку касових і банківських операцій.

Для досягнення основної мети аудиту дотримання економічними суб'єктами правил ведення касових операцій, повноти і точності відображення в обліку касових і банківських операцій, необхідно вирішити такі завдання:

- забезпечення контролю за наявністю і збереженням грошових коштів;

- правильності та обґрунтованості списання грошових коштів з розрахункового та інших рахунків в банках;

- правильності оформлення і відображення в обліку операцій з руху готівкових грошових коштів;

- правильність відображення даних про наявність та рух грошових коштів в обліку по розрахунковому та інших рахунках в банках;

достовірності даних представлених у звітності з обліку і руху грошових коштів.

Планування - один з найважливіших етапів аудиту, так як без розробки загальної стратегії і детального підходу неможливий якісний аудит.

Об'єктами аудиторської перевірки грошових коштів на підприємстві є: первинні документи операцій по рух грошових коштів по касі, на розрахунковому та інших рахунках в банках.

При проведенні аудиту грошових коштів перевіряють їх:

- збереження;
- законність і правильність документального оформлення операцій з грошовими коштами;
- правильність відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з грошовими коштами.

З огляду на ці завдання необхідно перевірити, чи прийняті на підприємстві ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат» заходи щодо забезпечення збереження грошових коштів. Для цього необхідно встановити:

- призначені чи наказом керівника підприємства матеріально-відповідальні особи і чи укладені з ними письмові договори про повну індивідуальну матеріальну відповідальність;
- створені чи матеріально-відповідальних осіб умови для забезпечення збереження матеріальних цінностей;
- чи призначена наказом керівника постійна комісія для проведення перевірки збереження матеріальних цінностей;
- проводиться інвентаризація і вибіркова перевірка збереження грошових коштів, і чи оформлені їх результати.

Інформаційна база, яка використовується аудитором при перевірці грошових операцій, включає:

основні нормативні документи, що регулюють порядок проведення касових, банківських і розрахункових операцій, а також бухгалтерський облік цих операцій;

наказ про облікову політику організації;

бухгалтерську звітність - Бухгалтерський баланс (ф. № 1) і Звіт про рух грошових коштів (ф. № 4);

податкову звітність (відомості про рублевих рахунках і рахунках в іноземній валюті);

головна книга (форма КО-4), журнал-ордер 1 і відомість 1, журнал-ордер 2 і відомість 2 (при журнально-ордерній формі рахівництва);

регістри синтетичного обліку грошових операцій за рахунком 50 і рахунками 51, 55 (при інших формах рахівництва);

первинні документи, які оформляють операції з грошовими коштами: звіти касира з прикладеними первинними документами (прибуткові та видаткові касові ордери, платіжні відомості, квитанції та ін.); чекові грошові книжки; виписки банків по рублевих і валютних рахунках з прикладеними первинними документами (рахунки, платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, авізо) і ін.

За наказом про облікову політику аудитор знайомиться:

з робочим планом рахунків, що використовуються підприємством для відображення в обліку операцій з грошовими коштами;

застосовуваної формою бухгалтерського обліку та переліком реєстрів з обліку грошових коштів;

документообігом (графіком документообігу) первинних документів, пов'язаних з обліком грошових коштів;

переліком осіб, яким надано право підпису грошових та розрахункових документів.

Визначення мети і основних завдань аудиту, добірка нормативних актів.

Складання аудиторської програми перевірки коштів.

На підставі попередньо погодженого з клієнтом плану робіт перед початком аудиту керівником аудиторської бригади складається програма виконання аудиторських послуг.

Програма аудиту (Додаток К) є розвитком плану аудиту та являє собою перелік аудиторських процедур, які необхідні для кожної конкретної частини перевірки.

Аудиторська програма буває двох видів:

програма тестів контролю, які містять процедури для збору інформації про функціонування системи внутрішнього контролю підприємства;

програми перевірки залишків на рахунках, які містять процедури для збору інформації безпосередньо про залишки на рахунках.

Саму програму аудиторської перевірки можна охарактеризувати як "детальну інструкцію" для повного збору інформації, достатньої для складання обґрунтованого і об'єктивного висновку про перевіряються суб'єктах відповідно до замовлення і договором.

При визначенні програми аудиту перевіряючим необхідно добре розуміти сутність тих видів діяльності, які здійснює аудиторська фірма, період, за який проводиться перевірка і мета проведення аудиту.

У більшості випадків об'єктом аудиту є зведена фінансова звітність організації або діяльності її філій і самостійних структурних підрозділів. Періодом, за який проводиться перевірка, є звітний рік, але може бути і окремий місяць, квартал або весь період функціонування підприємства.

Аудиторська програма включає наступні фактори:

графік роботи аудиторів, який визначає граничні терміни підготовки та подання матеріалів для складання висновку;

докладні процедури. У програмі детально описуються всі процедури, необхідні для реалізації плану аудиторської перевірки, а також цілі і завдання по кожній ділянці перевірки;

контроль роботи по аудиту. Програма є одночасно і базовим документом для контролю виконання завдань аудиторами і асистентами в аудиторській групі;

персонал. У програмі визначаються чисельність необхідного для аудиту персоналу, обсяг і зміст їх роботи.

Кожен аудитор самостійно встановлює вимоги до форм аудиторських програм. Аудиторська фірма може розробляти свої стандарти плану перевірки.

Програма аудиту повинна включати в себе перелік аудиторських процедур, які аудитор повинен виконати в процесі своєї роботи, і час їх проведення.

При проведенні кожної аудиторської процедури, при складанні програми аудитор приймає рішення про кількість перевірених даних - обсязі вибірки (суцільний або вибіркової).

Суцільна перевірка проводиться в необхідних випадках і займає велику кількість часу і трудовитрат. Вибірковий метод від загального до конкретного - застосовується в основному для великих організацій.

3) Визначення можливості використання результатів роботи внутрішнього аудиту, за допомогою тестування засобів контролю та процедур по суті.

Програма тестів засобів контролю являє собою перелік сукупності дій, призначених для збору інформації про функціонування системи внутрішнього контролю та обліку. Програми допомагають виявити істотні недоліки, що є складовою частиною робочої документації аудиту, сприяють документального оформлення процесу аудиту та його результатів.

Тести господарських операцій розробляються для перевірки кількісних помилок і виявлення порушень з метою підтвердження правильності статей фінансової звітності.

Тестування статей балансу зосереджено на базі Головної книги. Це підтвердження рахунків дебіторів і кредиторів, обстеження товарно-матеріальних запасів, підрахунок коштів та інші.

У практичній діяльності більшість аудиторських фірм мають власні, самостійно розроблені тести оцінки системи внутрішнього контролю, які лише кілька модифікуються виходячи із специфіки організації діяльності та структури підприємства.

Аудит касових операцій та операцій на рахунках в банках.

Метою аудиторської перевірки касових операцій, а також операцій на розрахунковому, валютному та інших рахунках в банку є формування думки про достовірність бухгалтерської звітності у розділі "Кошти" і відповідності застосовуваної методики обліку грошових коштів на рахунках в банку чинним в Російській Федерації нормативним документам.

Перш ніж приступити до суцільної перевірки касових операцій на підприємстві ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат» аудитор повинен спланувати цю перевірку, так як "суцільна" перевірка не означає, що один за іншим будуть переглянуті всі касові документи. Ці документи можуть проглядатися неодноразово, але кожного разу аудитор виконує цілком певну процедуру, спрямовану на виявлення одного з можливих порушень. Кожна процедура має своє призначення, переслідує певну мету, а її результати необхідно оформити у вигляді спеціальної таблиці.

Кількість розрахункових рахунків, необхідних для здійснення розрахунків, визначається самим підприємством. На свій розсуд підприємство вибирає і банки для їх відкриття. З будь-якого з них воно може виробляти всі види операцій. Порядок відкриття розрахункових

рахунків, здійснення релігійної і оформлення операцій визначається НБУ.

При відкритті розрахункового рахунку підприємство подає до банку заяву про відкриття рахунку та нотаріально завірені копії документів про створення підприємства (установчий договір і статут), довідки про реєстрацію підприємства, про його постановці на податковий облік у податковій інспекції та в соціальних фондах, картки із зразками підписів розпорядників кредитів (керівника підприємства, його заступника) і головного бухгалтера, які засвідчуються нотаріусом. Один примірник картки із зразками підписів і печатки (перший час без печатки) зберігається у контролера банку для постійного контролю справжності подаються грошових документів.

Кожному відкритому рахунку присвоюється номер, про що робиться відмітка в статуті підприємства, завірена гербовою печаткою банку. Далі цей номер вказується в усіх документах, пов'язаних з рухом грошових коштів. При виникненні змін у назві підприємства, характер його статутної діяльності, складу розпорядників розрахункового рахунку в зазначену документацію вносяться відповідні зміни.

Банківська розрахунково-касове обслуговування підприємства здійснюється за договором між підприємством і банком, в якому обмовляється вартість банківських послуг, відсотки за зберігання грошових коштів.

Операції по розрахунковому рахунку здійснюються на підставі письмових розпоряджень власників рахунку, оформлюваних спеціальними банківськими документами:

внесення готівки - за оголошеннями про внесок;

отримання готівки - за грошовими чеками;

перерахування грошей - за платіжними дорученнями, розрахунковими чеками, платіжними вимогами-дорученнями.

Оплата платіжних вимог постачальників може не оформлятися розпорядчими документами власника рахунку, але провадиться за її згодою - акцепту. У безакцептному порядку банком списуються кошти на оплату рахунків підприємств енергопостачання, теплопостачання, водопостачання, за рішенням судових, податкових, фінансових органів у встановлених законом випадках (прострочені платежі).

Платоспроможне підприємство в змозі оплатити всі свої зобов'язання. В цьому випадку списання грошових коштів з розрахункового рахунку проводиться в календарній послідовності платежів (у міру надходження платіжних доручень). При недостатності коштів на розрахунковому рахунку списання грошових коштів здійснюється в порядку черговості, встановленому законодавством. Неоплачені документи зберігаються в спеціальній картотеці банку.

4.2 Документальне оформлення, первинний облік грошових коштів

З розвитком ринкових відносин, швидкістю і масштабністю технологічних змін неможливо забезпечити конкурентоспроможність лише за рахунок використання матеріальних і фінансових факторів, які стають загальнодоступними для більшості організацій. У цих умовах особливий інтерес у учасників економічних відносин викликають питання, пов'язані з використанням в діяльності організацій факторів нематеріального характеру як інструментів підвищення їх прибутковості та конкурентоспроможності. Наявність в складі необоротних засобів нематеріальних активів збільшує ринкову вартість організації, підвищує її інвестиційну привабливість, захищає від недобросовісної конкуренції, сприяє оптимізації витрат виробництва і комерційної діяльності, забезпечує конкурентні переваги на внутрішніх і зовнішніх ринках і т.д.

Однак при створенні, перерозподілі та залученні в комерційний оборот об'єктів нематеріальних активів виникає безліч проблем, пов'язаних з їх використанням, обліком, управлінням, аудитом і аналізом. Недосконалість законодавчої бази, відсутність чіткої класифікації об'єктів нематеріальних активів, недостатня теоретична розробленість методик обліку, аналізу та аудиту об'єктів нематеріальних активів - ці та інші проблеми стають сьогодні дуже актуальними для дослідження.

Необхідно відзначити, що до недавнього часу в нашій країні було відсутнє саме поняття нематеріальних активів. З розвитком ринкових відносин це поняття не тільки увійшло в теорію білоруського бухгалтерського обліку, а й стало застосовуватися на практиці. Облік, аналіз і аудит нематеріальних активів викликає безліч питань, що свідчить про затребуваність і практичної значущості пропонованої теми дослідження. Специфіка нематеріальних об'єктів полягає в тому, що вони не мають матеріально-натуральної форми і ця обставина, в першу чергу, визначає труднощі їх обліку, аналізу та аудиту.

Касові ордери - це документи, що засвідчують законність надходження грошей в касу підприємства і їх витрачання за цільовим призначенням. Касові ордери виписуються тільки чорнилом в бухгалтерії і передаються касиру на виконання. В ордерах зазначається підстава для їх складання, і перераховуються що докладалися до них документи. В ордерах не допускається ніяких виправлень і підчищень. Надходження грошей в касу оформляється приход касовим ордером, в якому вказується сума, від кого (за що) вони вчинили й інші необхідні дані. Витрачання грошей з каси підприємства оформлюється видатковим касовим ордером. При прийомі або видачі грошей касовим ордером підписуються касиром, а документи, додані до них, погашаються штампами «Оплачено» або «Отримано». Прибуткові і окремо видаткові касові ордери нумеруються в хронологічній послідовності, з початку і до

кінця року. На підставі цих ордерів і доданих до них документів касир проводить записи в касовій книзі.

Прийом готівки в касу виробляють за прибутковим касовим ордером (ф.№ КО 1), підписаного гл. бухгалтером. Прибутковий касовий (ПКО) і квитанцію до нього заповнює бухгалтер в одному екземплярі. У першому рядку пишеться найменування організації далі по порядку в встановлених місцях: порядковий номер ордера (нумерація ПКО виробляються по порядку, починаючи з першого січня до кінця року), дата надходження грошових коштів. У графі "Кореспондуючий рахунок, субрахунок" вказується кредитується в операції рахунок, тобто фіксується бухгалтерська проводка. При необхідності проставляється шифр аналітичного обліку і шифр цільового призначення коштів, що надійшли. Далі заноситься сума числом. Нижче в рядку "Прийнято від" вказується ПІБ фізичної особи (наявності - і найменування юридичної особи). Щомісяця банк надсилає власнику рахунку виписку (виписку з банківського рахунку), в якій відображаються всі операції з отримання та зняття коштів за звітний період та їх залишок на кінець місяця. Коли компанія отримує виписку з банківського рахунку, вона повинна перевірити правильність банківських записів та порівняти кінцевий баланс.

Як правило, остаточний залишок банківської виписки не відповідає залишку на касовому рахунку в Генеральній книзі. Причинами можуть бути:

1. Гроші транзитом - гроші, що передаються власником до банку, але ще не розміщені банком і не відображені у його звіті. Як правило, такі ситуації трапляються наприкінці звітної періоду.
2. Неоплачені чеки - чеки, написані власником рахунку та відображені в позиції рахунком "Готівка", але ще не пред'явлені банком і не погашені ним.

3. Небезпечні чеки - чеки, передані банку для отримання коштів, але відображаються у виписці банку як зменшення коштів на рахунку, оскільки на той час на рахунках боржників не вистачало грошей, щоб сплатити ці чеки.

4. Банківські витрати - оплата банківських послуг. Ці витрати, як правило, відомі лише після отримання банківського звіту.

5. Помилки (як банку, так і власника рахунку).

Для зручності узгодження банків банки надають власнику рахунку спеціальну форму на звороті банківської виписки.

У сучасних умовах компанії здійснюють електронні перекази коштів електронними засобами без перевірок. Для обслуговування клієнтів банки пропонують банкомати та картки, надають можливість оплати рахунків по телефону або кредитній картці.

Найпоширеніші кредитні картки - "Ategisap Express", "Diners Club", "MasterCard", "Visa".

Покупець укладає кредитну угоду з кредитором (компанією з кредитних карток) і отримує пластикову карту. Якщо продавець приймає картку замість грошей, то рахунок продається на момент продажу та підписується покупцем. Для покупця, який купує товари роздрібною торгівлі за допомогою кредитної картки, сума покупки списується банком з рахунку. Продавець надсилає рахунок кредитору та отримує від нього готівку.

Платежі за допомогою кредитних карток дають певні переваги торговим компаніям, яким не потрібно надавати кредит покупцям, отримувати від них гроші або переводити гроші на дебіторську заборгованість і нести ризик виникнення поганих боргів. Тому торгові компанії сплачують кредитору (банку) комісію (надають знижку) у розмірі від 2 до 6% від суми рахунка-фактури за продаж на кредитних картках.

Суб'єкт господарювання зазвичай має більше грошових коштів, ніж потрібно для оплати своїх поточних зобов'язань. Це може направити їх на отримання доходу, інвестуючи в цінні папери. Інвестиція означає придбання активів (сьогоднішні витрати) з метою отримання прибутку в майбутньому. Інвестиції в цінні папери можуть бути як довгостроковими, так і короткостроковими. Вони по-різному відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, тому чітке розмежування їх дуже важливо. Цінні папери відносять до короткострокових фінансових вкладень, якщо вони:

1. Вільно обертаються на ринку - тобто легко можуть бути перетворені на гроші. Перелік таких цінних паперів є, як правило, на кожній фондовій біржі;

2. Призначені для утримання терміном не більше одного року.

До таких цінних паперів належать:

- о депозитні сертифікати;
- о облігації та інші боргові зобов'язання;
- о акції інших підприємств.

Депозитний сертифікат - це свідоцтво про надання позики банку у вигляді грошових коштів. Цим свідченням (контрактом) обумовлено: 1) термін контракту, наприклад, 90 днів, 6 місяців, один рік 2) процентна ставка за контрактом. Як правило, процентна ставка збільшується пропорційно сумі і терміну вкладення. Депозитні сертифікати гарантують відносно високий дохід і досить ліквідними активами. Але підприємство сплачує штраф у разі дострокового зняття коштів. Тому ці вкладення є менш ліквідними, ніж грошові кошти на поточному рахунку.

Облік депозитних сертифікатів здійснюється за вартістю їх придбання. В кінці облікового періоду відображається нарахування процентного доходу.

Оцінка і облік короткострокових фінансових інвестицій здійснюється за типами інвестицій (портфелями), а не по окремих об'єктах інвестування. Згідно з принципом собівартості короткострокові фінансові вкладення відображаються в обліку спочатку за первісною вартістю. Вона включає в себе покупну вартість плюс додаткові витрати, понесені при купівлі цінних паперів. Поточна ринкова вартість короткострокових інвестицій відображається у звітності довідково:

Дебет рахунку "Короткострокові фінансові вкладення" 5000
(1000 акцій по \$ 5 кожна)

Кредит рахунку «Грошові кошти» 5000

Тимчасові вкладення в цінні папери здійснюються з метою створення резерву коштів і отримання доходу від них. Прибуток у вигляді дивідендів і відсотків по цінних паперах є другорядним по відношенню до основної діяльності компанії. Він зазвичай визначається з моменту, коли дивіденди оголошені: Дебет рахунку "Дивіденди до отримання" 1250

Кредит рахунку "Доходи від дивідендів" 1250

Одержані дивіденди будуть записані в обліку:

Дебет рахунку "Грошові кошти" 1250

Кредит рахунку "Дивіденди до отримання" 1250

При реалізації цінних паперів різниця між продажною та купівельною їх вартістю відображається як прибуток чи збиток. Наприклад, реалізовано 200 акцій по \$7 кожна:

Дебет рахунку "Грошові кошти" 1400

(200 акцій по \$7) Кредит рахунку "Фінансові вкладення" 1000

(200 акцій по \$5) Кредит рахунку "Дохід від продажу акцій" 400

Інвестиційний портфель короткострокових цінних паперів оцінюється спочатку за вартістю придбання. У фінансовій звітності інвестиції, що класифікуються як поточні активи, відповідно до МСБО № 25 "Облік інвестицій" можуть відображатися:

- 1) за нижчою з двох оцінок: собівартістю або ринковою вартістю;
- 2) за ринковою вартістю.

Якщо поточна ринкова вартість акцій стає нижчою за ціну придбання, портфель акцій втрачає частину своєї фактичної вартості. У цьому випадку бухгалтерський облік відображає пристосування купівельної ціни акцій до їх ринкової вартості. Наприклад, ціна акцій знизилася з 5 доларів до \$4. Наприкінці звітного періоду проводяться бухгалтерські записи:

Дебетовий рахунок "Нереалізовані короткострокові втрати цінних паперів" 1000

Кредит на зниження ринкової вартості короткострокових цінних паперів 1000

Падіння вартості акцій трактується як неподібні збитки, які слід визнати в період падіння вартості акцій. Тому фінансова звітність відображатиме:

У звіті про доходи:

Витрати:

нереалізовані збитки від короткострокових цінних паперів 1000

У балансі:

Оборотні активи:

Короткострокові цінні папери за меншою вартістю 4000

(ціна придбання 1000 акцій на рівні \$ 5 = \$5000)

Правило нижчих витрат є винятком із принципу витрат, але воно відповідає принципу розсудливості (консерватизму) і не призводить до визнання нереалізованого прибутку в статтях доходу.

Подальше збільшення ринкової вартості фондового портфеля буде відкладено - для збільшення ринкової вартості акцій, але лише в межах минулої вартості.

Як бачите, правило нижчого значення призводить до заниження балансу. Він забороняє збільшення їх вартості на ринку, незалежно від

того, наскільки це виправдано. Однак ринкова вартість має ряд переваг перед витратами:

1) ринкова вартість надає інвесторам більше корисної інформації, ніж вартість;

2) інформація про ринкову вартість цінних паперів допомагає визначити ефект від їх власності, що не менш важливо, ніж виявлення прибутку чи збитку від їх продажу;

3) інформація про ринкову вартість дозволяє будувати більш реалістичні прогнози руху грошових коштів.

ВИСНОВКИ

Дослідження обліку та аудиту грошових коштів підприємства дають можливість сформулювати наступні висновки та пропозиції:

1. Грошові кошти як економічну категорію можна розглядати з різних точок зору на її роль у господарській діяльності: у сукупності вони представляють грошові потоки підприємства; використовується як інструмент оцінки; діяти як платіжний засіб та заощадження; - це ресурс суб'єктів господарювання та результат діяльності; визначити поточний та майбутній фінансовий стан підприємства. Основна особливість, яка відрізняє грошові кошти від інших оборотних активів і є основою для точного визначення їх як окремої економічної категорії, - це їх ліквідність. Ось чому ми розглядаємо готівку як готівку, електронні гроші, залишки на поточних та інших банківських рахунках, які можуть бути використані суб'єктом господарювання в будь-який час для здійснення платежів під час здійснення господарських операцій. Грошові еквіваленти займають проміжне місце між грошовими та фінансовими інвестиціями.

2. Основні особливості класифікації грошових коштів (форма існування та тип валюти) повинні бути доповнені двома допоміжними особами, які мають важливе значення при вирішенні конкретних проблем обліку, аналізу та аудиту: обмеження в галузях; місце зберігання. Класифікація грошових коштів за вищезазначеними характеристиками надзвичайно важлива при аналізі фінансового стану підприємства, товарно-матеріальних цінностей та найбільш раціонального відображення грошових коштів на рахунках бухгалтерського обліку.

3. Створення ефективної системи обліку та аудиту грошових коштів як сукупності окремих елементів, що виконують роль організаційних, контрольних, інформаційних, супровідних, аналітичних,

консультативних функцій, а також функцій кількісного відображення та якісних характеристик і 97 Зворотній зв'язок, на підприємстві слід базуватися на останніх економічних подіях, застосованих у міжнародній практиці, та базуючись на вітчизняному досвіді, накопиченому за роки становлення системи бухгалтерського обліку в Україні.

Ефективно побудована система бухгалтерського обліку і аудиту грошових коштів, на наш погляд, повинна формуватися шляхом поєднання етапів та процесів бухгалтерського обліку, а також аудиту за їх здійсненням.

4. Фінансово-господарська суб'єкта господарювання безпосередньо залежить від правильної організації обліку грошових коштів, оскільки основу діяльності підприємства складають операції, які пов'язані з рухом грошових коштів. Досліджено, що в обліковій практиці комбінату хлібопродуктів для обліку грошових коштів використовуються рахунки 30 “Каса”, 31 “Рахунки в банках”, 33 “Інші кошти”. Побудова належної системи бухгалтерського обліку грошових коштів за національними стандартами передбачає правильність здійснення й відображення всіх етапів їх руху, починаючи з нормативноправових вимог, заповнення первинних документів, узагальнення та систематизації інформації в регістрах і завершуючи складанням звітності.

5. Звіт про рух грошових коштів розкриває вплив різних операцій на грошові потоки. Грошові кошти як найліквідніші активи повинні забезпечувати постійну платоспроможність підприємств, тому грошові потоки мають бути під постійним контролем бухгалтерів та керівників. МСБО 7 “Звіт про рух грошових коштів” передбачає два методи розкриття інформації про рух грошових коштів у результаті операційної діяльності – прямий і непрямий. Причому в міжнародній практиці прямий метод вважають основним, а непрямий – альтернативним, тобто застосовувати рекомендують саме прямий метод. В Україні

нововведення торкнулися розділу I “Рух грошових коштів у результаті операційної діяльності”, який складають за прямим методом, що полегшило роботу з формою № 3, оскільки тепер усі її розділи заповнюються однаково. Інформацію у звіті подають за показниками, що дають основу для 98 прийняття управлінських рішень, оскільки зміст статей чітко відображає формат інформаційного середовища.

6. Серед проблем організації обліку грошових коштів виділено наступні: визнання та класифікація грошових коштів; правильне їх відображення у фінансовій звітності; організація контролю за збереженням та використанням грошей; оптимізація надходжень і виплат готівки. Впровадження запропонованих у роботі заходів дасть змогу суттєво оптимізувати надходження і виплати готівки та створити інформаційну базу даних для аналізу отриманих і втрачених вигод від цих заходів. Все це сприятиме підвищенню ефективності управління грошовими коштами підприємства.

7. За результатами проведеного аналізу встановлено, що комбінату хлібопродуктів слід підвищити рівень ліквідності балансу, а також коефіцієнта абсолютної ліквідності для вчасного погашення термінових зобов'язань. Коефіцієнт достатності грошового потоку на комбінаті хлібопродуктів у 2010 р. становив 0,81 пункти, у 2011 р. – 0,59, у 2012 р. – 0,58. Рівень даного показника низький, що свідчить про недостатність власних коштів для покриття своїх потреб. Також не простежується стійка динаміка до збільшення коефіцієнта ефективності грошових потоків: у 2010 р. – 1,18 пункти, у 2011 р. – 147,8, у 2012 р. – 0,34, тому керівництву підприємства слід розробити заходи щодо ефективного використання грошових потоків. Широкий спектр розрахованих показників дав змогу виявити слабкі місця формування грошових потоків підприємства та охарактеризувати їх, а саме: потребу в підвищенні коефіцієнта ліквідності грошових потоків та рівня ефективності їх використання, а також регулюванні рівномірності та

синхронності позитивного і від'ємного грошових потоків, підвищенні рівня використання власних коштів для покриття своїх потреб.

8. Метою аудиту операцій з грошовими коштами є отримання достатніх доказів впевненості в ефективності їх використання, достовірності відображення та розкриття інформації згідно з діючими принципами та твердженнями подання фінансової звітності, підтвердження достатності 99 вільних грошових коштів для подальшої діяльності підприємства. Досліджено етапи й завдання контролю обліку грошових коштів на підприємстві у формі аудиту та визначено контрольні процедури на кожному етапі контролю. Визначено завдання аудиту, що полягають у наданні рекомендацій керівництву підприємства, які спрямовані не лише на усунення недоліків, порушень, а й на встановлення їх причин та удосконалення системи управління в цілому при здійсненні операцій з грошовими коштами.

9. Аудит звіту про рух грошових коштів вимагає чіткої та обґрунтованої технології, що ґрунтується на знанні та використанні методики складання звіту про рух грошових коштів. У результаті проведеного дослідження досліджено методичку аудиту звіту про рух грошових коштів, що враховує методи складання вказаного. Розглянута методика, що об'єднує напрями перевірки розділів звіту за прямим та непрямим методами, дає змогу оптимізувати та підвищити обґрунтованість, достовірність його результатів.

У цій дипломній роботі окреслено метод обліку та аудиту грошових коштів, а також економічний аналіз грошових потоків на прикладі конкретного підприємства «Херсонська пекарня». У першому розділі йдеться про облік грошових коштів на банківських рахунках, в касі підприємства, в іноземній валюті, в умовах функціонування автоматизованої обробки інформації та змісту та структури звіту про рух грошових коштів.

Безкоштовні готівкові кошти підприємств повинні зберігатися в банку, а підприємство вибирає установу банку, в якому зберігає гроші. Підприємства зобов'язані зберігати готівку у своїх касах. Частина грошових коштів повідомляється працівникам підприємства про витрати, понесені у зв'язку з виконанням доручень адміністрації підприємства. Як правило, платежі між підприємствами та організаціями здійснюються без грошових коштів шляхом перерахування коштів з банківського рахунку свого підприємства на відповідні рахунки інших підприємств. Це виключає використання у розрахунках готівки та пов'язані з цим витрати на безпеку, перевезення, але не виключає готівкових грошей з розрахункових операцій. рахунки та платежі, як правило, здійснюються готівкою. Насправді розрахунки готівкою нічим не відрізняються від безготівкових платежів.

Кошти в іноземній валюті обліковуються окремо за кожною валютою, але у перерахунку на національну валюту України. Необхідність цього перерахунку пов'язана з тим, що грошовий метр у бухгалтерському обліку виступає як загальний методичний метод. Баланс усіх підприємств України складається лише в одній валюті, тобто у гривнях.

Звіт про рух грошових коштів містить інформацію про грошові потоки суб'єкта господарювання за звітний період. Грошовий потік відноситься до надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів.

Готівка включає готівку в касі та на банківських рахунках, які можна вільно конвертувати у відому суму грошей і мають невеликий ризик зміни вартості.

Сучасний рівень розвитку характеризується комп'ютеризацією всіх сфер народного господарства держави: рішенням принципово нових задач обліку, аналізу, контролю та управління; застосуванням автоматизованих систем управління, електронно-обчислювальних

машин та автоматизованих робочих місць (АРМ) облікового працівника. Найбільший ефект від застосування ЕОМ в бухгалтерському обліку досягається за рахунок вдосконалення його методології й організації, підвищення контрольних властивостей, більш повного задоволення потреб управління. В теперішній час раціоналізація технології обробки облікової інформації, зниження її трудомісткості - основні напрямки удосконалення автоматизації бухгалтерського обліку.

В другому розділі дипломної роботи проведено аналіз грошових потоків підприємства. Провели техніко-економічну характеристику цього підприємства. Компанія ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат» відповідає вимогам ДСТУ, ГСТУ та СОУ. Для досягнення максимальної якості і безпеки, впроваджена сертифікована система управління безпечністю харчових продуктів згідно вимог ДСТУ ISO 22000:2007. Процеси виробництва продукції і в цілому діяльність підприємства відповідають вимогам Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів Також проаналізовано фінансове становище та платоспроможність підприємства, дебіторську заборгованість, грошові надходження і рух грошових потоків.

У ході аналізу підприємства ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат» виявлено таку негативну тенденцію, як збільшення дебіторської і кредиторської заборгованості. Для зменшення дебіторської заборгованості підприємству потрібно проводити акти звірок, доарбітражні та арбітражні процедури, за рахунок цього буде зменшуватися і кредиторська заборгованість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балабанов И. Т. Деньги и финансовые институты / Балабанов И.Т., Гончарук О. В., Савинская Н. А. – СПб. : Питер, 2006. – 224 с
2. Береза С.Л. Побудова облікової політики грошових активів та дебіторської заборгованості / С. Д. Береза // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Економічні науки. – 2003. – № 1(23). – С. 35.
3. Бланк И. А. Управление финансовой стабилизацией предприятия / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, Эльга, 2003. - 796
4. Бондарева Е. Движение денежных средств в русле отчетности / Е. Бондарева // Бухгалтерия. – 2006. – №5(628). – С.76-83.
5. Будяк В. Звіт про рух грошових коштів як джерело інформації для управління прибутком підприємства / В.Будяк // Економіка. Фінанси. Право. – №3. – 2006 р. – С. 28-30.
6. Бутинець Ф. Ф. Аудит : підруч. [для студентів спеціальності „Облік і аудит” вищих навчальних закладів]. – 2-е вид., перероб. та доп. / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир : Рута, 2002. – 672 с.
7. Блатов Н.А. Основы общей бухгалтерии. Изд. 5-е. – М.-Л. – 1931. – 557 с.
8. Бухгалтерський фінансовий облік : [підручник для студентів спеціальності „Облік і аудит” вищих навчальних закладів] : 4-е вид., доп. і перероб. / [Ф. Ф. Бутинець, О. С. Бородкін, А. М. Герасимович, Г. Г. Кірейцев та ін.] ; за редакцією проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП. „Рута”, 2002. – 688 с.
9. Васина А. А. Финансовая диагностика и оценка проектов / А. А. Васина. – СПб. : Питер, 2004. – 448 с.
10. Вигівська І.М. Особливості складання звіту про рух грошових коштів за вітчизняними та міжнародними стандартам / І.М. Вигівська // Вісник ЖДТУ. – 2009. – № 4(34). – С. 41-49.

11. Височан О.С. Міжнародний досвід побудови ефективної системи аудиту грошових коштів на підприємстві / О. С. Височан // Логістика. Вісник 101 Національного університету „Львівська політехніка”. – 2006. – №552. – С. 26-32
12. Височан О.С. Наукові підходи до визначення понять „гроші” та „грошові кошти” / О.С. Височан // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: економіка. – 2005. – №18. – С.27–33.
13. Височан О.П. Облік руху грошових коштів як інформаційна база системи аналізу ліквідності підприємства / О.С.Височан // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: економіка. – 2004. – №17. – С.192-197.
14. Височан О.С. Оптимізація середнього залишку грошових коштів на підприємстві / О.С.Височан / Проблеми економіки та управління. – 2004. – №507. – С.117-122.
15. Вишняков В. Г. Формування моделі активного контролю та її реалізація на ділянці обліку грошових коштів і їх еквівалентів / В.Г.Вишняков // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – №2. – С.50-56.
16. Вишняков В. Г. Управлінська звітність про наявність і рух грошових коштів та їхніх еквівалентів / В.Г.Вишняков, О. О. Осідач // Менеджмент та підприємництво в Україні: Етапи становлення та проблеми розвитку. – 2006. – №570. – С.13-19.
17. Володина Н. В. Анализ денежных потоков на базе отчета о движении денежных средств (опыт ряда европейских стран) / Н. В. Володина // Вестник Финансовой академии. – 2007. – №2 (14). – С.50-54.
18. Господарський кодекс України від 16.01.03 № 436-IV, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс] / Режим доступу: www.opes.ru/library/article.asp

19. Гриліцька А.В. Математичні моделі оптимізації коштів та аналіз руху грошових коштів / А. В. Гриліцька // Економіст. – 2005. – № 9. – С. 50–53. 102
20. Гриліцька А.В. Оптимізація залишків грошових коштів / А. В. Гриліцька // Матеріали IV-ої Міжнародної науково-практичної конференції „Теорія і практика сучасної економіки”. Черкаси: ЧДТУ, 2008. – С. 269–273.
21. Голов С. Ф. Отчет о движении денежных средств. / С. Ф. Голов // Финансовый Директор® ISSN 1680 – 1148. – 2004. – № 4 (20). – Режим доступу до статті: http://gaap.ru/biblio/gaap-ias/compare_rus2/055.asp.
22. Горицька Н. Суть і порядок заповнення звіту про рух грошових коштів згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 4 / Н. Горицька // Галицькі контракти. – 1999. – № 51.– С.35-37
23. Гринів Т.Т. Використання прямих іноземних інвестицій у формі грошових коштів на підприємствах України / Т.Т. Гринів, О.С. Височан // Вісник Академії економічних наук України: науковий щорічник. – 2002. – № 2. – С.126-128.
24. Гроші та кредит: [Підручник] / [М.І. Савлук, А.М. Мороз, М.Ф. Пуховкіна та ін.] / ; за заг. ред. М.І. Савлука. – К. : КНЕУ, 2001. – 602с.
25. Даньків Й.Я. Особливості організації бухгалтерського обліку і аудиту операцій з векселями в умовах трансформації / Й. Я. Даньків // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія “Економіка”. Випуск 24. – Ужгород, 2007. – С.241-246.
26. Даньків Й.Я. Сутність та принципи аналізу фінансової стійкості / Й. Я. Даньків // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки // Випуск 11. – Черкаси: ЧДТУ, 2004. – С.189-193.
27. Диланян Ф. Т. Экономико-правовое содержание понятий денег, денежного обращения и денежной системы / Ф. Т. Диланян // Право и жизнь. – 2003. – №53 (1).

28. Долан Э. Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / Долан Эдвин Дж., Кэмпбелл Колин Д., Кэмпбелл Розмари Дж. ; пер. с англ. – СПб. : Санкт-Петербург оркестр, 1994. – 493 с. 103
29. Дружиловская Т. Отчет о движении денежных средств по российским и международным стандартам / Т. Дружиловская. // Закон. Финансы. Налоги. – 2002. – №9 (177). – С. 10.
30. Дьякова Ю. П. Проблема классификации денежных потоков / Ю. Н. Дьякова // Сборник научных трудов Северо-Кавказского государственного технического университета. Серия „Экономика”. – 2002. – №8.– С.56-63
31. Евтух А. Т. Законы денег через призму современной финансовой науки / А. Т. Евтух // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – №4(34). – С.3–12.
32. Євтух О. Т. Інформаційна сутність грошей через призму сучасних фінансів / О. Т. Євтух // Фінанси України. – 2003. – №7. – С.3–8.
33. Зарвій Т.М. Звіт про рух грошових коштів: джерела та напрями потоків руху грошових коштів / Т.М.Зарвій / Вісник ЖІТІ. – 2008. – № 16. – С. 50.
34. Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” : за станом на 1 вересня 2008р. // Офіційний вісник України. – 1999. – №33.
35. Закон України „Про Національний банк України” : за станом на 1 вересня 2008 р. // Офіційний вісник України. – 1999. – №24.
36. Івахненко С. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту : [навч. посіб.] / С. В. Івахненко. – К. : Знання-Прес, 2003. – 349 с.
37. Калюга Є. В. Фінансово-господарський контроль у системі управління : [Монографія] / Є. В. Калюга. – К. : Ельга, Ніка-Центр, 2002. – 360 с.

38. Калюта Т.А. Етапи аудиту Звіту про рух грошових коштів / Т.А.Калюта // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Економічні науки. Житомир: ЖДТУ. – 2005. – № 1 (31). – С. 79-85.

39. Ковалев В. В. Введение в финансовый менеджмент / В. В. Ковалев. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 768 с.

40. Корягін М. В. Класифікація грошових коштів / М. В.Корягін, О. С. Височан // Матеріали IV-ой Международной научной конференции 104 „Развитие бухгалтерского учета и контроля в контексте европейской интеграции”. – Житомир-Краматорск (19-20 мая 2005 г.). – С.146–152.

41. Корягін М.В. Актуальні питання визнання та обліку еквівалентів грошових коштів в Україні / Корягін М.В. // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – №2. – С.27-34.

42. Корягін М.В. Взаємозв'язок Звіту про рух грошових коштів з іншими формами звітності та типологія помилок при його складанні / М.В.Корягін // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. – №2. – С.31-37.

43. Корягін М.В. Звіт про рух грошових коштів: вітчизняний та міжнародний підходи / Корягін М.В., Височан О.С. // Проблеми економіки та управління. – 2003. – № 484. – С.104-109.

44. Корягін М.К. Методика відображення окремих господарських операцій у Звіті про рух грошових коштів / Корягін М.В., Височан О.С. // Бухгалтерський облік і аудит. – 2003. – №9. – С.6-17.

45. Корягін М.В. Місце еквівалентів грошових коштів у загальній структурі фінансових активів підприємства / Корягін М.В., Височан О.С. // Менеджмент та підприємництво в Україні: Етапи становлення та проблеми розвитку. – 2007. – №577. – С.175-184.

46. Корягін М.К. Сегментація процесу контролю за наявністю і рухом грошових коштів та їх еквівалентів / М. В. Корягін // Науковий

вісник Ужгородського університету. Серія „Економіка”. – 2007. – Спецвипуск № 22. Частина 2. – С.169-175.

47. Косміна Р. М. Бухгалтерський облік : [навч. посіб.] / Р. М. Косміна – К. : Вища шк., 2003. – 174 с.

48. Косой А. М. Современные деньги / А. М. Косой // Деньги и кредит. – 2002. – №6. – С.42-52.

49. Красавина Л. Р. Актуальные проблемы денег и денежного обращения (по материалам встречи „за круглым столом”, проведенной Финансовой академией при Правительстве Российской Федерации совместно с 105 редакцией журнала „Деньги и кредит” в октябре 2001 г.) / Л. Н. Красавина, Е. П. Баранова // Деньги и кредит. – 2002. – №1. – С.59–63.

50. Кундря-Висоцька О. П. Бухгалтерський облік: [навч. посіб.] / О. П. Кундря-Висоцька. – К. : Алерта, 2004. – 303 с.

51. Лемещенко П. С. Институциональный аспект современной теории денег: начало анализа / П. С. Лемещенко // Наукові праці ДонНТУ. Серія економічна. – 2005. – Випуск 89-2. – С.62–67.

52. Ловінська Л. Т. Гроші в сучасній системі бухгалтерського обліку / Л. Г. Ловінська // Економіка України. – 2004. – №2(507). – С.12–21.

53. Максutow С. Учет и анализ денежных потоков предприятия / С. Максutow // Вестник бухгалтера и аудитора Украины. – 2002. – №18. – С.4–7.

54. Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності : затв. наказом Міністерства фінансів України від 22 грудня 2008 р. № 1524 // Фінансова звітність: від стандартів до практики. Збірник систематизованого законодавства. Бухгалтерія. –2011. Вип. 1. – 357 с.

55. Найшуль В. А. Многовалютные конкурентные денежные системы : доклад на экспертном совете Рабочего центра экономических

реформ правительства РФ 19.02.1992г. [Электронный ресурс] / В. А. Найшуль. – Режим доступа до статті: <http://www.libertarium.ru/libertarium>

56. Нікіфоров П. Р. Теорія та методологія регулювання грошового обігу / П.О. Нікіфоров. – Чернівці : Рута, 2002. – 327 с.

57. Онищенко О. В. Облік та оцінка фінансових інвестицій в сучасних умовах на підприємствах України / О. В. Онищенко // Регіональні перспективи. – 2002. – №1(20). – С.127–129.

58. Пархоменко В. Удосконалення звіту про рух грошових коштів / В. Пархоменко // Вісник податкової служби України. – 2010. – № 26. – С. 19-23. 59. Павлюк В.В. Контроль і ревізія: [навчальний посібник] / В. В. Павлюк, В. М. Сердюк, Ш. М. Акаєв. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 196 с. 106

60. Петренко С. Сущность аудита и реализация его функций службой контроллинга / С. Петренко // Вестник бухгалтера и аудитора Украины. – 2003. – №9–10. – С.42–44.

61. Петрик О. Методика аудиторської перевірки Звіту про рух грошових коштів / О. Петрик // Вісник податкової служби України. – № 30. – 2003. – С. 57-64.

62. Петрук О.К. Облік і контроль міжнародних розрахунків із застосуванням інформаційно-комп'ютерних технологій / Петрук О.М., Легенчук С.Ф./ Вісник ЖДТУ / Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2005. – № 2 (32). – С. 152-166.

63. Пласкова Н. С. Порядок составления отчета о движении денежных средств в соответствии с МСФО / Н.С. Пласкова // Финансовая газета. – 2004. – №51.

64. Платонов Е. И. Современная интерпретация понятия „электронные деньги”: модель денежных обязательств / Е. И. Платонов, В. А. Кузнецов // Деньги и кредит. – 2002. – №9. – С. 30-35.

65. Плікус І. Й. Аналіз грошових потоків промислового підприємства / І. Й. Плікус // Регіональні перспективи. – 2002. – №5(24). – С.78-81.

66. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності” від 31 березня 1999 р. № 87 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 25.

67. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 „Баланс” від 31 березня 1999 р. № 87 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 25.

68. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 „Звіт про рух грошових коштів” від 31 березня 1999 р. № 87 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 25.

69. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затверджене постановою Правління НБУ від 15.12.2004 р. №637. 107 70. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій // Бухгалтерський облік і аудит. – 2000. – № 1. – С. 3 - 95

71. Самохин Ю.В. Отчет о движении денежных средств / Ю. Самохин // Бухгалтерские вести (Приложение к газете „Деловой Петербург”). – 2003. – №27.

72. Сахарцева І. В. Теоретико-методологічні аспекти формування програм аудиту: [Монографія] / І. І. Сахарцева. – К. : Кондор, 2005. – 374 с.

73. Собчук О. Л. Облік грошових коштів: проблеми та шляхи їх вирішення / О. О. Собчук // Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: матеріали студентської науково-практичної конференції присвяченої Дням науки в Чортківському інституті підприємництва і бізнесу, ТНЕУ. – 9 квітня 2013 р. – Збірник матеріалів: Чортків, ТНЕУ. – 2013. – С. 74. Сопко В. В. Бухгалтерський облік: [навч. посібник] : 3-тє вид., перероб. і доп. / В. В. Сопко – К. : КНЕУ, 2000. – 578 с.

75. Сопко В. К. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: підручник / В. В. Сопко, В. П. Завгородній. – К. : КНЕУ, 2004. – 412с.

76. Сорокіна Е.М. Анализ денежных потоков предприятия: теория и практика в условиях реформирования российской экономики: [моногр.] / Е. М. Сорокина. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 176 с.

77. Стряпчев А. Ю. Адаптация отечественной отчетности к требованиям международных стандартов отражения информации о движении денежных средств / А. Ю. Стряпчев // Поволжский гуманитарный журнал. Экономика. Электронный научный журнал. – 2004. – №1. 108

78. Стрельников М. Особенности размещения и учета на предприятии банковских депозитов / М. Стрельников // Вестник бухгалтера и аудитора Украины. – 2005. – №1-2. – С.44-45. Стряпчев А. Ю. Адаптация отечественной отчетности к требованиям международных стандартов отражения информации о движении денежных средств / А. Ю. Стряпчев // Поволжский гуманитарный журнал. Экономика. Электронный научный журнал. – 2004. – №1. 108

79. Ступаченко І.В. Удосконалення обліку і контролю за збереженістю і використанням грошових коштів/ І.В. Ступаченко / Організаційно-економічні проблеми АПК. Наукове видання. Ч. 3. [за ред. П.Т. Каблука]. – Київ, 2001. – 511 Теслюк В. М. Складання Звіту про рух грошових коштів / В. М. Теслюк, А. В. Дехтяренко // Вісник Сумського національного аграрного університету. – Серія “Фінанси і кредит”, 2011. – № 1. – С. 62-67.

81. Финансы. Денежное обращение. Кредит : [учебник для вузов] / [Дробозина Л.А., Окунева Л.П., Андросова Л.Д. и др.] ; под ред. Л. А. Дробозиной. – М. : Финансы, ЮНИТИ, 1997. – 479 Фінансово-економічний аналіз: підручник/ [П. Ю. Буряк, М. В. Римар, М. Т. Бець та

ін.] ; під заг. ред. П. Ю. Буряка, М. В. Римара. – К. : Професіонал, 2004. – 528 с.

83. Хамидуллина Г. Р. Развитие системы контроля затрат в целях повышения эффективности финансово-хозяйственной деятельности предприятий / Г.Р. Хамидуллина // Вестник ТИСБИ. – 2007. – №3.

84. Хом'як Р.Л. Удосконалення методики складання Звіту про рух грошових коштів у системі інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень / Р.Л. Хо'мяк, І.Л. Цюцяк // Вісник Національного університету "Львівська політехніка": "Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи встановлення та проблеми розвитку". – Львів: В-во Національного університету "Львівська політехніка". – 2008. – № 57. – С 400-406.

85. Хлорин А. Н. Отчёт о движении денежных средств / А.Н. Хорин. // Бухгалтерский учёт. – 2005. – №5. – С.58-67.

86. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Офіційний вісник України. – 2003. – №11.

87. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Офіційний вісник України. – 2003. – №11. Хоружий С. Г. Виконання угод з цінними паперами в депозитарній системі / С. Г. Хоружий // Фінансові ризики. – 2001. – №1.

88. Чорна С. Грошові кошти як об'єкт бухгалтерського обліку / С. Чорна // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – №3. – С.46–54. 109

89. Шкиренбек Х. Экономика предприятия: [учебник для вузов] : 16-е издание : пер. с немецкого / Хеннер Ширенбек. – СПб. : Питер, 2004. – 848 с.

90. Ясішена В. В. Сутність грошових потоків підприємств та їх класифікація / В. В. Ясишена // Економічний аналіз. – 2008. – № 2 (18). – С. 321-324.